

Thịt hộp bánh mì kẹp

Tác Giả: Yên Hà

Thứ Năm, 26 Tháng 7 Năm 2012 17:48

Tôi ra đi giữa hai cuộc chiến, giữa một trăm năm đô hộ giữa Tây và hai mươi lăm năm nô lệ chiến tranh ngày.

Sau đó, tôi được đi du học và tôi đã sống “vô tư lự” bên trời Âu sung túc trong khi khối lớn ở quê nhà.

Giờ đây, bom đạn đã ngừng ngừng tiếng nổ nổ mịt mịt ồn ào, gia đình tôi đã phải cuốn gói rời bỏ quê hương và mưu trí mưu trí Việt Nam bỗng nhiên phải sống trên toàn thế giới như những cây bèo trôi, những chèo chèo dung thân như Mĩ, Gia Nã Đệ, Pháp, Úc,...

Phần mặt đất vẫn còn đó, nguyên vẹn, ít ra đi về với bọn chúng tôi và chúng tôi, thế hệ đầu của những người di dân. Một thế hệ “nông dân, nông dân, nông dân,” là những người không gian quê hương, chỉ với giữa thiên gian thế hệ, là cội nguồn trong tâm tư văn hóa. Một thế hệ “bánh mì kẹp.”

Kẹp giữa hai quê hương

Những người di dân này, ngày hôm nay mang sự thông hành Mĩ, Pháp, Úc... những vẫn chỉ là Mĩ (Pháp, Úc...) giầy, phần đông tiếng Mĩ (Pháp, Úc...) vẫn còn ba xí ba tú, miệng vẫn hôi mùi nước mắm chèo không hôi hamburger hay camembert, vẫn không có bọn bè Mĩ (Pháp, Úc...) mà chỉ sống quanh quẩn với nhau, tập nập như những tiếng xá, chèo búa Á Đông, hay rời nhau

“party,” ăn uống, karaoke với nhau.

Những người ở Mỹ (Pháp, Úc..) gốc Việt này đã đi tìm một nơi nào đó sống “tốt hơn” nơi xa xôi nhưng mà trong thâm tâm còn có tình yêu quê hương mình đang sống ở quê nhà, và lúc nào có dịp, có phương tiện là lại về Việt Nam, một số đi “học nghề,” những phần lớn về vì nhà.

Tôi không nhớ ai đã có nói: “Ma patrie, c'est là où je suis heureux” (Quê hương tôi là nơi hạnh phúc). Tôi muốn tin ông làm, tôi cũng muốn tận hưởng niềm hạnh phúc của cái nguỵ rớt rớt làm, ông ơi. Tôi cũng quê hương là nơi chốn nhau, cắt rốn, là nguỵ, là cái, là gì, là rồi mà?

Hồi nhỏ, dĩ nhiên chúng tôi được tự do, phần đông được ăn sung, mặc sướng, đi tìm mua nhà, chăm lo cho con cái ăn học, đi shopping hay du ngoạn đây đó... Dĩ nhiên này, nhiều người bảo ta nơi quê nhà mong muốn có được, và tôi thấy hiểu chúng tôi “hạnh phúc” hơn rất nhiều người ở Mỹ. Tôi không dám than thân, trách phận hay phân bì với ai cả, chúng ta qua nơi đây, tôi chỉ nói lên tâm sự của những người tha hương chúng tôi mà thôi.

Nhất là trong tình hình tôi, hiện đang mang hai quốc tịch Pháp và Mỹ, sống bên Mỹ những tìm về còn “Việt Nam,” tâm vẫn còn hương vị Pháp, đôi khi vẫn nhớ về khung trời Bắc Kinh. Những nơi tôi đã sống, làm sao tôi có thể xóa quên được?

Quê hương những người mẹ đã bằng đau, dẫu cha cho tôi ra đời, nuôi nấng, dạy dỗ tôi nên người, và quê hương thứ hai, thứ ba là những bà mẹ đã mở rộng vòng tay, đón nhận tôi khi tôi không còn chỗ đứng dưới ánh mắt trời.

Trong nghĩa này, chúng tôi không quên (từ ngày sang Mỹ, năm 1975, bất kể tôi năm nào cũng gửi chút quà Giáng Sinh cho gia đình ông sĩ quan Mỹ đã giúp nhà tôi sang Mỹ, và sau khi bắt tôi mất, mà tôi vẫn tiếp tục gửi, mặc dù người ân nhân này đã mất nên thôi gửi quà).

Tôi cảm quý những bà “mẹ nuôi” làm, tôi lại càng xót thương Mỹ Việt Nam, quê hương đau khổ. Ôi, quê hương tôi đâu? Mỹ, Pháp, Úc...? Hay vẫn là Việt Nam muôn thuở?

Kẹp giũa hai nền văn hóa

Ngày hôm nay, tôi đã lập tục n nhng tôi đã ch đ c s ng quê nhà có m i tám năm. (Tôi đã m t mát quá nhi u r i.)

Bao nhiêu năm tháng s ng bên Pháp, bên B , đã rèn đúc tôi v i m t l i suy lu n, m t cách ăn nói, m t cách c x xã giao, m t n n văn hóa mà tôi hãnh di n mang bên c nh văn hóa c a mình. Qua bao năm tháng đó, ti ng Pháp đã đ n dà tr thành ti ng tôi thông đ ng nh t, ngay c đ di n t nh ng tâm tr ng sâu th m nh t c a mình.

Tuy nhiên, bao nhiêu năm tháng đó ch có th th m vào cái v bên ngoài, ch có th thay đ i hình đ ng và c ch c a tôi, ch có th t o n i tôi nh ng s thích ăn m c, đi đ ng, nói chuy n, ch có th t c lên cái “Tôi” bên ngoài.

T t c nh ng năm tháng đó không h thay đ i n c da hay s c tóc tôi (tóc tôi ch có th b c tr ng v i th i gian), không h lay chuy n âm đ i u ti ng m đ c a tôi, không h làm suy sút kho tàng văn hóa t tiên tôi hay n n giáo đ c b m tôi.

N c Pháp đã ban thêm cho tôi m t n n văn hóa, nh ng không h thay th n n văn hóa c a tôi. Nh ng có l đó cũng là n i kh tâm c a tôi, n i kh tâm c a nh ng ng i di dân trong th h đ u? Cây c i làm sao s ng thi u g c r ? Con ng i ta làm sao s ng thi u c i ngu n? Làm sao tôi có th vui s ng bên ngoài khi bên trong tr ng v ng?

Tôi có th thích pot au feu hay bouillabaisse nh ng bao gi tôi cũng v n thèm m t tô ph đ c bi t, tái n m g u gân sách s n. Tôi có th mê m t chai Saint Emilion hay m t chai Volnay nh ng tôi v n nh h ng v m y chai la ve “33” c a “Brasseries et Glacières d'Indochine” (BGI).

Tôi có th vi t ti ng Pháp gi i h n ng i Pháp trung bình, nh ng tim tôi bao gi cũng rung đ ng khi tôi đ c đánh đ u h i, đ u ngã.

Tôi có thể thích xem phim “action” Mä hay nghe Claude Barzotti hát nhạc tôi vẫn thích xem phim bä ... Đäi Hàn (Việt Nam tôi làm gì có phim hay?), nhạc tôi vẫn thấy thú vị khi tôi nghe nhạc Việt, tôi vẫn truyän cảm hứng khi hát tiếng Việt. Tôi có thể ngạc nhiên nhìn một cô đäm tóc vàng, một xanh nhạc tôi chỉ có thể hạnh phúc với người đàn bà gọi tôi bằng “Minh ơi!”

Chỉ vì đó là văn hóa dân tộc nằm trong máu, trong xương tủy tôi, vì đó là giáo dục bẩm sinh, ông bà tôi đã truyền lại cho tôi, vì đó là vết tích của mấy ngàn năm lịch sử.

Chỉ vì tôi là người Việt Nam.

Kẹp giữa hai thế hệ

Bä mẹ chúng tôi và chúng tôi cùng một làn sóng di cư (cho dù trong số chúng tôi có người người đã đi trước) nhạc hai điäu khác tâm cũng có điäu khác biệt.

Quä thời gian, chúng tôi vẫn cùng một nền văn hóa với bà mẹ, cùng một nền giáo dục do cha ông truyền lại. Bà mẹ chúng tôi vẫn đäc sống với chúng tôi như lúc còn ở Việt Nam, với nền tảng Phật Lão Khäng, cùng một nhân sinh quan, cùng một đạo làm người. Chúng tôi vẫn nói tiếng Việt với bà mẹ, tiếp tục yêu thơ nhạc, kính trọng bà mẹ, đä tiếp tục lưu truyền phong tục, tập quán.

Trong khi chúng tôi giữ biệt lập với cộng đồng văn hóa con cháu chúng tôi như một văn hóa ít nhiều là người Việt.

Vì sự lưu truyền đó sự gián đoạn tại đây: Con cái chúng tôi đã bắt đầu nói một thứ tiếng khác và nhạc điäu chúng tôi cảm giác ngỡ ngàng con cái khó lọt qua đäc màn lọc khỏi thế giới bên ngoài.

Tôi đã đäc chúng tôi khi một cảm nhận nhưng mà tôi không bao giờ quên đäc. Hôm đó, một người

b n có t ch c m t bu i ti c h p m t v i h n sáu m i b n h u đ ăn u ng, hát hò, nh y đ m. V khuya, chúng tôi t m ng ng ch ng trình đ ăn m t bát cháo gà cho m b ng và l y s c ch i ti p. Lúc đó, đ a con trai ch nhà t trên l u đi xu ng v i m y đ a b n, b t máy truy n hình lên và n m xem, ngay gi a sàn nh y. Chúng tôi đã b “chi m đ t” và đ i m t lúc, không th y tình hình bi n chuy n, quan khách l n l t xin ki u t .

Tôi á kh u. Làm sao tôi có th t ng t ng đ c c nh này, v i n n giáo đ c c a tôi? Hôm đó, tôi đã ch t hi u cái n p “đ c tài” c a con tr trong cái qu c gia t do nh t th gi i này. Nh ng đ i u tôi phân vân nh t là trong tình tr ng đó, hai v ch nhà, nghĩa là b m c u trai tr đó, không h lên ti ng can thi p, h u nh làm ng , không nhìn th y đ i u gì c .

Trong khi tôi, đ u đã b c ph mà m i l n sang thăm nhà, M b o tôi c o râu hay đi c t tóc là tôi vui v làm ngay, ch đ vâng l i M , đ cho M vui. Ng c l i, bên M này, con gái m i m i lăm tu i đã đánh m t, thoa son đi h c, b m nói gì đ c khi trong tr ng, b n bè chung quanh đ u nh v y, v l i có th y bà nào c m c n đâu? Bên này, con cháu đi xâm mình (tattoo) hay đ c vòng s t vào môi, vào m t (piercing) thì b m nào, ông bà nào ngăn c n đ c?

Nhà chúng tôi lúc tr c không gi u có gì nên không bao gi dám phí ph m b t c gì, ăn c m ph i vét s ch t ng h t, trong khi con tr bên này l y cho đ y đ a nh ng không ng n ng i đ tu t n a đ a th c ăn khi chúng c m th y no.

Tôi đã t n m t th y nh ng b m ph i khóc t c t i khi b l u con xúm vào “m ng.” Ngày nay, b m nào dám đánh con mà không s chúng nó gi i “911”?

“Tr i làm m t tr n l ng nh ng, ông hóa ra th ng, th ng hóa ra ông.” Ngày nay, th gi i đ o l n và chúng tôi đi l n đ u, đ con cái trèo đ u, trèo c thoi.

Lúc tr c còn b bên Pháp, tôi v n c g ng m i năm l y máy bay sang thăm b m , và gi đây s ng bên M , tôi v n đi thăm M (vì không cùng ti u bang) và ngoài ra, còn ph i đi Pháp thăm con. Hóa ra, chúng tôi b trên thì lo cho b m , b d i thì lo cho con cái (b t c tu i nào); b trên thì b b m m ng, b d i thì b con trách!

Xung đột thế hệ văn hóa

Nói nhåy không phải để trách mäng con cái. Đâu phải do lỗi chúng nó nếu chúng nó không nói để cäng mäng? Đâu phải do lỗi chúng nó nếu chúng nó sinh sống tại nơi ngoäi? Đâu phải do lỗi chúng nó nếu chúng nó hòa mình với môi trường bên ngoài nơi họ là với môi trường gia đình (nhät là trong cái tuäi thành niên này)?

Tôi đã có nghe nhång đäa träi nói với bố mẹ: “Bố mẹ đừng trông mong chúng con trở thành ngäi Việt. Văn hóa của bố mẹ không phải là văn hóa của chúng con. Chúng con là ngäi Mỹ!” Phä phäng thay, đau lòng thay, nhång chúng nó làm sao hiểu được văn hóa chúng ta khi chúng nó sống trong một thế giới mà nền tảng là “tự do” và “đäng đä la”? Làm sao chúng nó có thể nghe lỗi bố mẹ trong khi sống thật bên ngoài họ như khác họ?

Có lẽ chính chúng nó có lý. Bố mẹ nên cha mẹ là giúp con cái thành công cuộc đời chúng nó chứ không phải cuộc đời cha mẹ, giúp chúng nó thành công ngoài đời, trong môi trường chúng nó đang sống chứ không phải môi trường bố mẹ chúng đã sống. Sống ở đâu mà không theo văn hóa nơi đó thì chắc có thể bị, mà đâu có cha mẹ nào muốn con mình thất bại khi ra đời, cho nên đành ngäm cay, nuốt đắng mà thôi.

Đây không phải chỉ là vấn đề xung đột thế hệ (thäi điäm nào chắc có vấn đề này, cho dù không “gây cän” nhåy), mà còn rắc rối thêm vấn đề xung đột văn hóa nữa. Làm sao bố mẹ và con cái có thể hiểu nhau và chấp nhận nhau khi đôi bên không cùng một nền tảng, cùng nhång để quan, cùng một nhân sinh quan?

Nhäi buồn buồn

Dĩ nhiên tôi không dám vä đäa cäng mäng, không dám nói gia đình Việt Nam bên ngoài ngoäi nào cũng nhå trên, nhång có lẽ phần đông là nhå thế (?). Nói lên vài điäm cho dễ hiểu, nhång vấn đề không giải quyết được và tôi không có khả năng phân tích nơi họ.

Dù sao đi nữa, đây cũng chỉ là nhäi buồn buồn, ám ảnh tôi từ bao lâu nay, trong mối liên hệ với tâm họ, với văn hóa, với gốc rễ của mình.

Thư hỏi bánh mì kẹp

Tác Giả: Yên Hà

Thứ Năm, 26 Tháng 7 Năm 2012 17:48

Tôi không tức giận, không chua chát. Tôi chỉ cảm thấy buồn, tôi không luyến tiếc quá khứ, chỉ là tôi cảm thấy buồn.

Vừa ngẫm nghĩ hai quê hương, nghĩ hai nền văn hóa, nghĩ hai thế hệ, chúng tôi là một thế hệ “bánh mì kẹp” (đôi khi còn là “bánh bao” nữa). Ngoại hình nhìn thì chỉ còn vẻ ngoài, nhìn vào đằng trong thì tất cả lại đã bí kín.

Nhưng thôi, đã biết là mình vừa ngẫm nghĩ, là mình “chộp ngã” (như là Phớt đời) thì chỉ còn có một cái “phá chộp,” nghĩa là “buông,” là chộp nhún.

Vậy là, cha mẹ chúng tôi không có vấn đề này, con cháu chúng tôi không có vấn đề này, chỉ có chúng tôi mới có vấn đề này. Ngày nào cái thế hệ chúng tôi đi hết rồi thì vấn đề này sẽ không còn ai bàn đến nữa.

Chúng tôi chỉ là một giai đoạn chuyển tiếp, một thế hệ bước một bước, bước hy sinh để dân tộc đi dân chúng tôi có thể vượt qua một trang sử mới. Để rồi sau, con cháu chúng tôi có hy vọng thành công trên đất nước này, đi tiếp con đường mà chúng tôi đã không đi hết.

Đúng là vậy, chúng tôi cũng sẽ mãi nguy hiểm rồi. Xin cảm ơn Trại Phớt, xin cảm ơn phúc đức ông bà.